Minister
Zdrowia

RKLU.81223.3.2025.BB
Warszawa, 16 kwietnia 2025

Pan
Dr hab. Piotr Kryst
Dyrektor
Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego

Szanowny Panie Dyrektorze,

zgodnie z art. 17 ust. 21 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (Dz. U. z 2024 r. poz. 1287, z późn. zm.) w załączeniu przekazuję zatwierdzony minimalny standard przeprowadzania certyfikacji z umiejętności zawodowej:

Medycyna podróży (kod 030)

Uprzejmie proszę o jego publikację na stronie internetowej Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Urszula Demkow
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

telefon: +48 22 250 01 46
adres email: kancelaria@mz.gov.pl
www.gov.pl/zdrowie

ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

MINIMALNY STANDARD PRZEPROWADZENIA CERTYFIKACJI UMIEJĘTNOŚCI ZAWODOWEJ MEDYCYNA PODRÓŻY (kod 030) PRZEZ ORGANIZATORÓW CERTYFIKACJI

Organizatorami certyfikacji mogą być wyłącznie towarzystwa naukowe właściwe ze względu na tematykę certyfikacji, instytuty badawcze, okręgowe izby lekarskie i Naczelna Izba Lekarska.

Minimalny standard przeprowadzenia certyfikacji umiejętności zawodowej „Medycyna podróży" (kod 030) jest podstawą dla organizatorów certyfikacji do sporządzenia regulaminu organizacyjnego certyfikacji tej umiejętności zawodowej.

I. Wymagania dla lekarza przystępującego do certyfikacji umiejętności zawodowej „Medycyna podróży" oraz sposób weryfikacji tych wymagań.

1. O przyznanie certyfikatu umiejętności zawodowej Medycyna podróży może wystąpić lekarz posiadający prawo wykonywania zawodu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który posiada tytuł specjalisty wymieniony w zał. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 czerwca 2023 r. w sprawie umiejętności zawodowych lekarzy i lekarzy dentystów (Dz.U. z 2023 r. poz. 1189), tj. lekarze specjaliści w dziedzinach: choroby wewnętrzne, choroby zakaźne, medycyna pracy, medycyna rodzinna, medycyna transportu lub pediatria.

Uwaga: Lekarze specjaliści w dziedzinie medycyny morskiej i tropikalnej spełniają kryteria certyfikacji umiejętności zawodowej Medycyna podróży, ponieważ nabyli umiejętności teoretyczne i praktyczne w drodze szkolenia specjalizacyjnego, gdzie zakres tematyczny i liczba wykonanych procedur określona w programie specjalizacji z medycyny morskiej i tropikalnej są wystarczające do ich uznania za umiejętność zawodową w zakresie Medycyny podróży.

2. Aby ubiegać się o certyfikat umiejętności zawodowej Medycyna podróży, należy przesłać listownie na adres siedziby organizatora certyfikacji następujące dokumenty:
    a. wypełniony wniosek o certyfikację, do pobrania na stronie internetowej organizatora certyfikacji,
    b. kserokopię numeru prawa wykonywania zawodu lekarza na terytorium RP,
    c. kserokopię dyplomu specjalizacji wymienionej w pkt. 1.
3. Warunkiem przystąpienia do egzaminu jest prawidłowe wypełnienie i przesłanie wniosku wraz z kserokopią dokumentów wskazanych w pkt 2 b i c.
4. Organizator certyfikacji określa na stronie internetowej termin przesłania dokumentów, o których mowa w pkt 2 oraz termin i miejsce przeprowadzenia egzaminu.

II. Sposób przeprowadzania certyfikacji

1. Przedmiotem certyfikacji jest sprawdzenie wiedzy z zakresu epidemiologii międzynarodowej, sprawdzenie wiedzy i umiejętności z zakresu immunologii/wakcynologii, konsultacji przedwyjazdowej związanej z medycyną podróży; epidemiologia, obraz kliniczny, diagnostyka, leczenie, zapobieganie chorobom infekcyjnym w podróży; obraz kliniczny, zapobieganie i leczenie nieinfekcyjnych stanów chorobowych w podróży; problemy zdrowotne po powrocie z podróży oraz sprawdzenie wiedzy z zakresu przepisów administracyjnych związanych z medycyną podróży.

2. Lekarz zna kryteria zabezpieczenia poradnictwa przedwyjazdowego, realizacji immunoprofilaktyki i chemioprofilaktyki oraz diagnostyki i leczenia pacjentów w zakresie medycyny podróży, a także potrafi wykonywać szczepienia ochronne zalecane pacjentom przed podróżą oraz w ramach kontynuacji zgodnie z obowiązującym harmonogramem, zlecać leki w ramach chemioprofilaktyki (przeciw-malarycznej, przeciwbiegunkowej, przeciwzakrzepowej, przeciw chorobie wysokogórskiej, urazom cieplnym, itp.), potrafi prowadzić proces diagnostyczno-terapeutyczny u pacjentów z problemami zdrowotnymi powracających z podróży w odmiennych warunkach klimatycznych i sanitarnych.

3. Warunkiem uzyskania certyfikatu jest zdanie pisemnego egzaminu składającego się z 50 pytań testowych.

4. Na egzamin pisemny (trwający 120 minut) składają się pytania testowe (odpowiedzi jednokrotnego wyboru) z następującym zakresem wiedzy oraz procentowym udziałem tematycznym:

   A. Epidemiologia (5 pytań)

   - podstawowe pojęcia (np. zachorowalność, chorobowość, umieralność);
   - specyfika geograficzna/ globalne rozpowszechnienie chorób i zagrożeń zdrowotnych istotnych z punktu widzenia zdrowia międzynarodowego;

   B. Immunologia/ wakcynologia (10 pytań)

   - podstawowe pojęcia (np. szczepionka żywa vs. inaktywowana, monitorowanie odpowiedzi immunologicznej);
   - procedury przechowywania oraz utylizacji szczepionek oraz powiązanych materiałów;
   - produkty szczepionkowe: wskazania/przeciwwskazania, drogi podawania, schematy dawkowania, czas trwania immunoprotekcji, potencjalne działania niepożądane i postępo-wanie medyczne w przypadku wystąpienia działań niepożądanych związanych ze szczepionkami przeciw następującym chorobom zakaźnym: tężec, błonica, krztusiec, poliomyelitis, gruźlica, dur brzuszny, cholera, zakażenia rotawirusowe, wirusowe zapalenie wątroby typu A, wirusowe zapalenie wątroby typu B, wścieklizna, żółta gorączka, denga, chikungunya, zakażenia meningokokowe A,C,W-135,Y, zakażenia meningokokowe B, zakażenia pneumokokowe, COVID-19, odra, świnka, różyczka, ospa wietrzna, półpasiec, grypa, kleszczowe zapalenie mózgu, japońskie zapalenie mózgu;

   C. Konsultacja przedwyjazdowa (15 pytań)

   - ocena stanu zdrowia pacjenta, przeciwwskazań do podróży (występowanie chorób ostrych lub przewlekłych);
   - analiza tras podróży, ocena ryzyka (obszary wiejskie, miejskie, dżungla, pustynia, itp.);

- wywiad (poprzednie szczepienia, alergie, choroby przewlekłe, przyjmowane leki, historia zdrowia psychicznego);
- specjalne populacje: sportowcy, osoby podróżujące służbowo, uczniowie/studenci, podróżni w podeszłym wieku, podróżni z chorobami przewlekłymi (np. cukrzyca, choroby układu krążenia, obturacyjna choroba płuc, nowotwory), niemowlęta/dzieci, imigranci, podróżujący długoterminowo, misjonarze/wolontariusze/pracownicy organizacji humanitarnych, kobiety ciężarne, matki karmiące, osoby niepełnosprawne, osoby podróżujące w miejsca konfliktów zbrojnych (żołnierze, dziennikarze), osoby z obniżoną odpornością (w tym HIV/AIDS), osoby odwiedzające przyjaciół lub krewnych w krajach ich pochodzenia, inni;
- specjalne miejsca/podróże/aktywności: strefy konfliktów zbrojnych, podróże statkiem wycieczkowym, żeglarstwo, nurkowanie, podróże ekstremalne (klimat, środowisko), podróże na dużych wysokościach, podróże 'last minute', spotkania masowe (pielgrzymki), podróże do obszarów klęsk żywiołowych, turystyka seksualna, inne;
- profilaktyka i leczenie we własnym zakresie: choroba wysokościowa, leptospiroza, malaria, biegunka podróżnych, inne; środki ochrony osobistej (środki odstraszające owady, moskitiera); samoleczenie (biegunka, malaria, inne); apteczka podróżnych;
- czynniki ryzyka: kontakt ze zwierzętami, przygodne kontakty seksualne, kontakt z wodą słoną i słodką, konsumpcja żywności na lokalnym rynku, konsumpcja wody, oporność na leki przeciwdrobnoustrojowe, obrażenia ciała;

D. Choroby infekcyjne w podróży: epidemiologia, obraz kliniczny, diagnostyka, leczenie, zapobieganie (7 pytań)

- choroby wektorowe: malaria, denga, chikungunya, zika, żółta gorączka, gorączka Zachodniego Nilu, trypanosomoza afrykańska, trypanosomoza amerykańska, japońskie zapalenie mózgu, kleszczowe zapalenie mózgu, filariozy, gorączki krwotoczne, leiszmaniozy, borelioza, babeszjoza, riketsjozy, inne;
- choroby przenoszone drogą oddechową: błonica, grypa, odra, świnka, różyczka, ospa wietrzna, krztusiec, gruźlica, inwazyjna choroba meningokokowa, inwazyjna choroba pneumokokowa, inne;
- choroby przenoszone drogą pokarmową: ameboza, bruceloza, cholera, kryptosporydioza, gardioza, wirusowe zapalenie wątroby typu A, wirusowe zapalenie wątroby typu E, poliomyelitis, dur brzuszny i paradury, zakażenia rotawirusowe i norowirusowe, biegunka podróżnych, zatrucia pokarmowe, inne;
- choroby przenoszone drogą płciową/drogą kontaktu z zakażoną krwią: AIDS, kiła, wrzód miękki, ziarnica weneryczna pachwin, ziarniniak pachwinowy, rzeżączka, chlamydioza, wirusowe zapalenie wątroby typu B, wirusowe zapalenie wątroby typu C, inne;
- choroby przenoszone drogą zanieczyszczonej gleby/wody: larwa skórna wędrująca, tężec, leptospiroza, schistosomoza, inne;
- choroby związane z obrażeniami ciała: wścieklizna, kontakt z fauną lądową (skorpiony, pająki, żmije) i morską (ryby drapieżne, meduzy, jeżowce), inne;

E. Nieinfekcyjne problemy zdrowotne w podróży: obraz kliniczny, zapobieganie leczenie (5 pytań)

- problemy zdrowotne występujące podczas podróży lub bezpośrednio po niej: choroba lokomocyjna, jet lag, zakrzepica/zatorowość, inne;
- problemy zdrowotne związane z czynnikami środowiskowymi: choroba wysokościowa, odmrożenia i hipotermia, urazy cieplne, oparzenia słoneczne, inne;

- problemy zdrowotne związane z wypadkami: wypadki komunikacyjne, utonięcia, upadki z wysokości, obrażenia związane z przemocą, inne;
- problemy psychologiczne i psychospołeczne: ostra reakcja na stres, zespół stresu pourazowego, problemy z adaptacją do nowych warunków środowiskowych, kulturowych, inne;

F. Ocena stanu zdrowia i problemy zdrowotne po powrocie z podróży (5 pytań)

- badania przesiewowe/ocena stanu zdrowia podróżnych powracających bez objawów chorobowych;
- ocena stanu zdrowia migrantów;
- diagnostyka i leczenia podróżnych powracających z objawami chorobowymi: zaburzenia żołądkowo-jelitowe, eozynofilia, gorączka niewiadomego pochodzenia, stany zapalne dróg oddechowych, zmiany skórne, inne;

G. Przepisy administracyjne w medycynie podróży (3 pytania)

- opieka medyczna za granicą: ewakuacja medyczna (w tym repatriacja zmarłego), wytyczne dotyczące transfuzji krwi dla podróżujących za granicę, procedury dotyczące opieki medycznej, w tym psychiatrycznej, zalecenia dotyczące dostępu do leków, inne;
- zarządzanie ośrodkiem medycyny podróży: prowadzenie dokumentacji medycznej (m.in. ewidencja szczepień, zgłaszanie zdarzeń niepożądanych), postępowanie w nagłych przypadkach medycznych, procedury kontroli zakażeń, diagnostyka laboratoryjna, inne;
- krajowe i międzynarodowe przepisy zdrowotne: wymagania i zalecenia dotyczące immunoprofilaktyki, zasady odpowiedzialnego podróżowania, inne.

5. Bibliografia edukacyjna rekomendowana do egzaminu certyfikacji:
   - Nemhauser Jeffrey (Eds). CDC Yellow Book 2024. Health Information for International Travel. Oxford University Press: Atlanta 2023.
   - Korzeniewski Krzysztof. Medycyna podróży 2023-2024. Travel Medicine: Gdynia 2023 (nowe wydanie od maja 2025 r. -Korzeniewski Krzysztof. Medycyna podróży. Travel Medicine: Gdynia 2025.).
   - Korzeniewski Krzysztof. Medycyna Podróży 2024 - 24 kraje świata. Travel Medicine: Gdynia 2024 (nowe wydanie od maja 2025 r. - Korzeniewski Krzysztof. Medycyna Podróży 2025 - 30 krajów świata. Travel Medicine: Gdynia 2025.).
   - Wysocki J, Czajka H. Szczepienia w pytaniach i odpowiedziach. Wydawnictwo Help-Med: Kraków 2023.
   - Ryan ET, Hill DR, Solomon T, Aronson N, Endy TP. (Eds). Hunter's Tropical Medicine and Emerging Infectious Diseases. 10th Edition. Elsevier Inc. 2020.
6. Lekarz przed przystąpieniem do egzaminu certyfikacji okazuje, celem potwierdzenia tożsamości, jeden z ważnych dokumentów, tj. dowód osobisty lub prawo jazdy lub paszport.
7. Lekarz nieposiadający dokumentu potwierdzającego tożsamość nie może przystąpić do egzaminu certyfikacji.
8. Warunkiem zaliczenia egzaminu jest uzyskanie minimum 60% prawidłowych odpowiedzi (tj. 30 z 50 pytań testowych).
9. Z przebiegu egzaminu sporządzany jest protokół, który podpisuje przewodniczący i wszyscy członkowie komisji egzaminacyjnej.

10. Do protokołu egzaminacyjnego dołączony jest imienny wykaz lekarzy przystępujących do egzaminu, którzy podpisują się własnoręcznym podpisem.

11. W przypadku błędnych wpisów korekty dokonuje się poprzez widoczne przekreślenie istniejących wpisów. Skreślenia są dokonywane w sposób umożliwiający ustalenie pierwotnych zapisów. Nie jest dopuszczalne stosowanie korektora ani zamazywanie w sposób nieczytelny pierwotnej treści. Skreślenia są sygnowane czytelnym podpisem.

12. Organizator certyfikacji może określić sposób dokumentowania przebiegu egzaminu za pośrednictwem zapisu obrazu i dźwięku, o czym osoby przystępujące do egzaminu powinny być poinformowane bezpośrednio przed rozpoczęciem egzaminu.

13. Zadania testowe powinny być rozwiązywane samodzielnie przez osoby egzaminowane; kontaktowanie się z innymi osobami lub korzystanie z niedozwolonych materiałów pomocniczych jest podstawą do przerwania egzaminu osoby egzaminowanej i skutkuje jej dyskwalifikacją. Dyskwalifikacja oznacza niezłożenie egzaminu.

14. O dyskwalifikacji decyduje przewodniczący komisji egzaminacyjnej i odnotowuje ten fakt wraz ze wskazaniem jej przyczyny oraz godziny przerwania egzaminu testowego w protokole egzaminacyjnym.

15. Protokół przerwania lub unieważnienia egzaminu testowego jest sporządzany odrębnie.

16. W przypadku uwag merytorycznych do zadań testowych, lekarz zdający egzamin ma prawo złożyć zastrzeżenie do przewodniczącego komisji egzaminacyjnej bezpośrednio po zakończeniu egzaminu.

17. Zgłoszone zastrzeżenia są weryfikowane przez przewodniczącego komisji przed obliczeniem wyników egzaminu.

18. Nadzór nad prawidłowością przebiegu egzaminu sprawuje komisja egzaminacyjna. Lekarze przystępujący do egzaminu obowiązani są respektować polecenia komisji egzaminacyjnej, m.in.:

    a. pozostawiają telefony komórkowe, pomoce naukowe oraz inne rzeczy osobiste poza salą egzaminacyjną,

    b. zajmują miejsca wyznaczone przez członków komisji na sali egzaminacyjnej,

    c. w trakcie egzaminu, w przypadku konieczności skorzystania z toalety, zabronione jest wynoszenie kart testowych poza salę egzaminacyjną ani tez komunikowanie się z osobami trzecimi w sprawie tematyki egzaminu.

    d. wchodzenie na salę egzaminacyjną lekarzy przystępujących do egzaminu jest poprzedzone sprawdzeniem przez członka komisji egzaminacyjnej dokumentu ze zdjęciem potwierdzającego tożsamość. Osoby nie posiadające dokumentu potwierdzającego tożsamość nie mogą przystąpić do egzaminu.

19. Organizator certyfikacji wskazuje opłatę jaką wnosi lekarz wnioskujący o przystąpienie do certyfikacji. Opłata musi być związana z faktycznymi kosztami i obiektywną gospodarką finansową związaną z organizacją certyfikacji.

20. Organizator certyfikacji wskazuje zasady i tryb postepowania z opłatą wniesiona przez lekarza w sytuacji kiedy lekarz ten nie przystąpił do certyfikacji.

III. Sposób dokumentowania organizacji i przebiegu certyfikacji:

1. Organizator certyfikacji wskazuje adres pod którym znajduje się prowadzenie certyfikacji oraz wydawanie i rejestrowanie certyfikatów.

2. Organizator certyfikacji wskazuje odpowiedzialnych za obsługę spraw związanych z wydawaniem i rejestrowaniem certyfikatów.
3. Organizator certyfikacji wskazuje odpowiedzialnego (lub odpowiedzialnych) za nadzór nad prawidłową organizacją i prowadzeniem certyfikacji.
4. Organizator certyfikacji określa sposób postępowania z niewykorzystanymi materiałami egzaminacyjnymi.
5. Dokumentacja dotycząca przebiegu certyfikacji przechowywana jest przez organizatora certyfikacji.
6. Dokumentacja związana z certyfikacją w wersji papierowej i elektronicznej (dysk zewnętrzny) jest przechowywana i zamykana w sejfie na dokumenty.
7. Dokumenty składane przez lekarza, który nie przystąpił lub nie zaliczył egzaminu są przechowywane przez okres co najmniej 5 lat. Po upływie tego terminu dokumentacja jest niszczona lub przekazana lekarzowi na jego wniosek.
8. Organizator certyfikacji prowadzi elektroniczną bazę danych lekarzy posiadających certyfikaty umiejętności zawodowej Medycyna podróży.
9. Organizator certyfikacji wskazuje, że wykaz lekarzy oraz daty przyznania im certyfikatów umiejętności zawodowej Medycyna podróży przekazywane są niezwłocznie do właściwej okręgowej izby lekarskiej.
10. Regulamin organizacji certyfikacji, zakres tematyczny umiejętności zawodowej objętej certyfikacją, rekomendowana bibliografia oraz komunikaty związane z certyfikacją są publikowane na stronie organizatora certyfikacji.

IV. Minimalne warunki kadrowe dla komisji egzaminacyjnej:

1. W skład komisji egzaminacyjnej wchodzi 3-5 osób, które są zobowiązane posiadać:
   a. prawo wykonywania zawodu lekarza na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
   b. tytuł specjalisty medycyny morskiej i tropikalnej lub
   c. tytuł specjalisty w jednej z dziedzin medycyny: choroby wewnętrzne, choroby zakaźne, medycyna pracy, medycyna rodzinna, medycyna transportu lub pediatria oraz certyfikat umiejętności zawodowej Medycyna podróży (030).
2. Organizator certyfikacji wskazuje przewodniczącego komisji egzaminacyjnej.

V. Minimalne warunki sprzętowe sali egzaminacyjnej:

1. Sprzęt niezbędny do przeprowadzenia egzaminu (minimum: krzesła w liczbie niezbędnej oraz clipboardy).
2. Materiały biurowe (karty egzaminacyjne, długopisy).

VI. Minimalne warunki lokalowe sali egzaminacyjnej:

Pomieszczenie o powierzchni dostosowanej do liczby lekarzy przystępujących do egzaminu, umożliwiające rozmieszczenie miejsc siedzących w sposób zapewniający samodzielne zdawanie egzaminu oraz komisji egzaminacyjnej.

VII. Certyfikat

1. Certyfikat umiejętności zawodowej zawiera dane:
   a) nazwę jednostki certyfikującej,
   b) nazwę dokumentu „CERTYFIKAT"
   c) numeru certyfikatu,
   d) imię/imiona i nazwisko lekarza/lekarza dentysty,
   e) numeru prawa wykonywania zawodu lekarza/lekarza dentysty,
   f) przepis prawny, na podstawie którego jest wydawany certyfikat,
   g) nazwę umiejętności zawodowej i kod wg. rozporządzenia,
   h) podpis prezesa/dyrektora jednostki certyfikującej albo nadruk, albo naklejkę zawierającą imię i nazwisko oraz funkcję,
   i) miejsce i datę wydania certyfikatu.
2. Organizator certyfikacji może wskazać w certyfikacie umiejętności zawodowej Medycyna podróży indywidualną kolorystykę, wielkość, grafikę i ewentualne logo organizatora certyfikacji.
3. Organizator certyfikacji określa sposób odbioru certyfikatu.
4. Certyfikat umiejętności zawodowej Medycyna podróży wydawany jest bezterminowo.
5. Organizator certyfikacji określa sposób wydawania duplikatu w przypadku utraty (zniszczenia, zagubienia) certyfikatu umiejętności zawodowej przez lekarza, który zdał egzamin certyfikacyjny.

VIII. Wewnętrzny system oceny jakości certyfikacji oraz sposób jego realizacji

1. Organizator certyfikacji wskazuje zasady kontroli wewnętrznej i oceny jakości prowadzonej certyfikacji.
2. Organizator certyfikacji prowadzi bieżące monitorowanie i aktualizację informacji zamieszczonych na stronie internetowej organizatora certyfikacji, w tym aktualizację źródeł bibliograficznych i rekomendacji.
3. Organizator certyfikacji prowadzi ankietowanie procesu certyfikacji przez osoby zdające egzamin.
4. Organizator certyfikacji prowadzi ocenę gospodarki finansowej związanej z organizacją certyfikacji.